

ע ב ר י ת לבתי ספר ערביים

ספרות ב'

יחידת לימוד אחת
רק כהשלמה ל-5 יחידות לימוד

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעה וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.
פרק ראשון	—	טקסטים מן המקורות	—	20 נקודות
פרק שני	—	פרוזה: סיפורת או רומאן	—	40 נקודות
פרק שלישי	—	שירה	—	<u>40 נקודות</u>
	—	סה"כ	—	100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
- ד. הוראות מיוחדות: (1) אל תעתיק את השאלה; רשום את מספרה בלבד.
(2) שים לב לכתב, לכתוב, לפיסוק ולכללי הדקדוק.

הערה: בקטעים מן התנ"ך השם המפורש בא בצורת ה'.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כתיטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיטה" בראש כל עמוד טיטה. רישום טיטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

ה ש א ל ו ת

פרק ראשון — טקסטים מן המקורות (20 נקודות)

שים לב! בפרק זה שני תחומים:

I — תנ"ך (בראשית א ו רות)

א

II — ספר משלי ומסכת אבות

בחר בתחום אחד שלמדת, וענה על השאלות בתחום זה על פי ההוראות.

I. תנ"ך: בראשית א ו רות

אם בחרת בבראשית, ענה על שתי השאלות 1-2.

בראשית

ענה על שתי השאלות 1-2 (לכל שאלה — 10 נקודות).

1. קרא את שני הקטעים II-I שלפניך, וענה על הסעיפים שאחריהם.

קטע I: בראשית, פרק מ"ה, פסוקים א'-ה'

א וְלֹא־יָכַל יוֹסֵף לְהִתְאַפֵּק לְכָל הַנְּצָבִים
עָלָיו וַיִּקְרָא הוֹצִיאוּ כָל־אִישׁ מֵעָלָי וְלֹא־עָמַד אִישׁ אֹתוֹ
ב בְּהִתְנוּדַע יוֹסֵף אֶל־אָחָיו: וַיִּתֵּן אֶת־קִלְוֹ בְּבִכּוֹ וַיִּשְׁמְעוּ מִצְרַיִם
ג וַיִּשְׁמַע בֵּית פַּרְעֹה: וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל־אָחָיו אֲנִי יוֹסֵף הָעוֹד
ד אֲבִי חַי וְלֹא־יָכַל אָחָיו לַעֲנוֹת אוֹתוֹ כִּי נִבְהָלוּ מִפָּנָיו: וַיֹּאמֶר
יוֹסֵף אֶל־אָחָיו גִּשׁוּ־נָא אֵלַי וַיִּגָּשׁוּ וַיֹּאמֶר אֲנִי יוֹסֵף אַחֵיכֶם
ה אֲשֶׁר־מָכַרְתֶּם אוֹתִי מִצְרַיִמָּה: וְעַתָּה וְאֶל־תַּעֲצֹבוּ וְאֶל־יִחַר
בְּעֵינֵיכֶם כִּי־מָכַרְתֶּם אוֹתִי הֵנָּה כִּי לְמַחִיָּה שָׁלַחַנִי אֱלֹהִים
לִפְנֵיכֶם:

קטע II: בראשית, פרק מ"ה, פסוקים י"ב-ט"ו

יב וְהֵנָּה עֵינֵיכֶם רְאוּת וְעֵינֵי אָחִי בְּנִימִין
יג כִּי־פִי הִמְדַּבֵּר אֵלֵיכֶם: וְהִגַּדְתֶּם לְאָבִי אֶת־כָּל־כְּבוֹדִי בְּמִצְרַיִם
וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר רְאִיתֶם וּמַהֲרַתֶּם וְהוֹרַדְתֶּם אֶת־אָבִי הֵנָּה:
יד וַיִּפֹּל עַל־צוּאָרָי בְּנִימֹן־אָחָיו וַיִּבֶךְ וּבְנִימֹן בָּכָה עַל־צוּאָרָיו:
טו וַיִּנָּשֶׁק לְכָל־אָחָיו וַיִּבֶךְ עֲלֵהֶם וְאַחֲרֵי כֵן דִּבְּרוּ אָחָיו אוֹתוֹ:

(שים לב: סעיפי השאלה בעמוד הבא.)

א. בשני הקטעים יוסף מזכיר לאָחיו את חטאם כלפיו בעבר, אך התנהגותו ודבריו מעידים כי מחל להם.

העתק מכל אחד מן הקטעים פסוק המעיד שיוסף מָחַל לאָחיו. (5 נקודות)

ב. קרא את הפסוקים שלפניך, וענה על שני הסעיפים שאחריהם.

"וְלֹא יָכְלוּ אָחָיו לְעַנּוֹת אוֹתוֹ כִּי נִבְהָלוּ מִפָּנָיו" (קטע I, פסוק ג').

"וְאַחֲרֵי כֵן דִּבְּרוּ אָחָיו אֵת" (קטע II, פסוק ט"ו).

פסוק ט"ו (קטע II) מלמד שחל שינוי ביחס של האחים כלפי יוסף לעומת יחסם כלפיו

לפי פסוק ג' (קטע I).

פָּרַט מהו השינוי. (5 נקודות)

2. קרא את הקטע שלפניך מבראשית, פרק מ"ה, פסוקים כ"ב-כ"ג, וענה על השאלה שאחריו.

כב
לְכֻלָּם נָתַן
לְאִישׁ חֲלָפוֹת שְׂמֻלָּת וּלְבְנֵימֶן נָתַן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת כֶּסֶף וְחֲמִשׁ
כג
חֲלָפוֹת שְׂמֻלָּת: וְלֶאֱבִיו שָׁלַח בְּזֹאת עֲשָׂרָה חֲמֹדִים נִשְׂאִים
מְטוֹב מִצָּרִים וְעֵשֶׂר אֲתֻנֹּת נִשְׂאֹת בָּר וּלְחֶם וּמִזֶּן לְאָבִיו
לְדֶרֶךְ:

הנדיבות של יוסף כלפי בנימין ואביו הייתה רבה יותר מנדיבותו כלפי אָחיו.

הסבר קביעה זו לפי פסוקים כ"ב-כ"ג.

אם בחרת ברות, ענה על שתי השאלות 3-4.

רות

ענה על שתי השאלות 3-4 (לכל שאלה – 10 נקודות).

3. קרא את הקטע שלפניך ממגילת רות, וענה על השאלה שאחריו.

רות, פרק ב', פסוקים י"ט-כ'

יט וַתֹּאמֶר לָהּ חֲמוּתָהּ אֵיפֹה לִקְטֹתַתְּ הַיּוֹם וְאַנֶּה עֲשִׂיתִי יְהִי מִכִּירְךָ
בְּרוּךְ וְתִגֵּד לְחֲמוּתָהּ אֵת אֲשֶׁר-עָשִׂתָהּ עִמּוֹ וַתֹּאמֶר שֵׁם
כ הָאִישׁ אֲשֶׁר עָשִׂיתִי עִמּוֹ הַיּוֹם בְּעִזִּי: וַתֹּאמֶר נַעֲמִי לְכַלְתָּהּ
בְּרוּךְ הוּא לַיהוָה אֲשֶׁר לֹא-עָזַב חֲסִדּוֹ אֶת-הַחַיִּים וְאֶת-הַמֵּתִים
וַתֹּאמֶר לָהּ נַעֲמִי קְרֹב לָנוּ הָאִישׁ מִגִּזְלָנוּ הוּא:

על פי התשובה של נעמי לרות בפסוקים אלה, הסבר מהו מנהג הגאולה שהיה מקובל באותה התקופה.

4. קרא את הקטע שלפניך ממגילת **רות**, וענה על שלושת הסעיפים שאחריו.

רות, פרק ד', פסוקים א'-י'

א
עַלֶּה הַשֹּׁעַר וַיֵּשֶׁב שָׁם וְהָיָה הַגָּאֵל עִבְרָאִי דְּפָר־בְּעִזַּי
ב וַיֹּאמֶר סוּדָה שְׂבִי־פָה פְּלִנִי אֶלְמִנִי וַיֵּסֶר וַיֵּשֶׁב: וַיִּקַּח עֲשָׂרָה
ג אֲנָשִׁים מִזִּקְנֵי הָעִיר וַיֹּאמֶר שְׂבִי־פָה וַיֵּשְׁבוּ: וַיֹּאמֶר לַגָּאֵל
ד חֲלֻקַּת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר לְאַחֵינוּ לְאַלְיִמְלֹךְ מִכְרָה נַעֲמִי הַשְּׂבִי
מִשָּׂדֶה מוֹאָב: וְאֲנִי אֲמַדְתִּי אֶגְלָה אֶזְנֶךָ לְאַמֹּר קָנָה נָגֶד
ה הַיֹּשְׁבִים וְנָגֶד זִקְנֵי עַמִּי אֶסְתַּגֵּאל גָּאֵל וְאִם־לֹא יִגָּאֵל הַגִּידָה
לִי וְאֲדַע בִּי אֵין זולָתְךָ לַגָּאֹל וְאֲנִי אַחֲרֶיךָ וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי
ו הַגָּאֵל: וַיֹּאמֶר בְּעִזַּי בְּיוֹם־קְנוֹתְךָ הַשָּׂדֶה מִיַּד נַעֲמִי וּמֵאֵת
ו רֹות הַמּוֹאָבִיָּה אֶשְׁתַּחֲמֵת קְנִיתִי לְהָקִים שֵׁם־הַמֵּת עַל־
ז נַחֲלָתוֹ: וַיֹּאמֶר הַגָּאֵל לֹא אוֹכַל לַגָּאֹל־לִי פֶן־אֲשַׁחֲתִי אֶת־
ח נַחֲלָתִי גֵאֵל־לְךָ אֶת־גֵּאֲלָתִי בִּי לֹא־אוֹכַל לַגָּאֵל: וְזאת
ט לִפְנֵים בִּישְׂרָאֵל עַל־הַגָּאֹלָה וְעַל־הַתְּמוּדָה לְקַיֵּם כָּל־דְּבַר
י שְׁלֹף אִישׁ נִעְלוֹ וְנָתַן לְרַעְיָהּ וְזאת הַתְּעוּדָה בִּישְׂרָאֵל: וַיֹּאמֶר
הַגָּאֵל לְבְעִזַּי קְנֵה־לְךָ וּשְׁלֹף נִעְלוֹ: וַיֹּאמֶר בְּעִזַּי לְזִקְנָם וְכָל־
יֵהָאֵם עֲדִים אֵתֶם הַיּוֹם בִּי קְנִיתִי אֶת־כָּל־אֲשֶׁר לְאַלְיִמְלֹךְ
יְ וְזאת כָּל־אֲשֶׁר לְכָלִּיזֶן וּמַחֲלוֹן מִיַּד נַעֲמִי: וְגַם אֶת־דְּרוֹת
הַמּוֹאָבִיָּה אֶשְׁתַּחֲמֵת מַחֲלוֹן קְנִיתִי לִי לְאִשָּׁה לְהָקִים שֵׁם־הַמֵּת עַל־
נַחֲלָתוֹ וְלֹא־יִכָּרֵת שֵׁם־הַמֵּת מֵעַם אַחִיו וּמִשְׁעַר מְקוֹמוֹ עֲדִים
אֵתֶם הַיּוֹם:

א. תאר בקצרה את הטקס המתואר בקטע. בתשובתך שים לב לפרטים האלה:

- מקום הטקס
 - האנשים המשתתפים בטקס
 - מנהג שליפת הנעל המתואר בפסוקים ז'-ט'
- (6 נקודות)

ב. קרא פסוקים ט'-י' בקטע.

בכל אחד מן הפסוקים בועז משתמש בפועל "קניתי" בהקשר אחר, כדי לבטא את מנהג הגאולה שעשה. בכל אחד מן ההקשרים המשמעות של הפועל "קניתי" היא אחרת. הסבר את משמעות הפועל "קניתי" בכל אחד מן ההקשרים. (4 נקודות)

אם בחרת במשלי ובמסכת אבות, ענה על שתי השאלות 5-6.

II. משלי ומסכת אבות

ענה על שתי השאלות 5-6 (לכל שאלה – 10 נקודות).

5. קרא את שלושת הפסוקים ממשלי, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריהם.

משלי, פרק י"א, פסוק ח'

ח צְדִיק מַצְדֵּה נַחֲלִין וַיֵּבֶא רָשָׁע תַּחְתָּיו:

משלי, פרק י"ב, פסוק ג'

ג לֹא-יָבוֹן אָדָם בְּרָשָׁע וְשׂוֹדֵשׁ צְדִיקִים בַּל-יָמוּט:

משלי, פרק כ"ט, פסוק ב'

ב בְּרִבּוֹת צְדִיקִים יִשְׁמַח הָעָם וּבִמְשָׁל רָשָׁע יֵאָנַח עָם:

א. בשלושת הפסוקים יש תקבולת ניגודית.

בחר באחד מן הפסוקים, והסבר את התקבולת שבפסוק שבחרת. (5 נקודות)

ב. לפי שלושת הפסוקים, הסבר את חשיבותם של מעשי צדקה בעולם.

(5 נקודות)

6. קרא את שתי המשניות שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריהן.

משנה ה', פרק ב

הוא [הלל] היה אומר:

אין בור ירא חטא,

ולא עם הארץ חסיד,

ולא בבישן למד,

ולא הקפדן מלמד,

ולא כל המרבה בסחורה מחכים [...]

משנה כ', פרק ד

אלישע בן אבויה אומר:

הלומד ילד, למה הוא דומה? לדיו כתובה על גיר חדש.

והלומד זקן, למה הוא דומה? לדיו כתובה על גיר מחוק.

רבי יוסי בר יהודה איש כפר הפבלי אומר:

הלומד מן הקטנים, למה הוא דומה? לאוכל ענבים קהות ושותה יין מגתו.

והלומד מן הזקנים, למה הוא דומה? לאוכל ענבים בשולות ושותה יין ישן.

רבי [יהודה הנשיא] אומר:

אל תסתכל בקנקן, אלא במה שיש בו.

יש קנקן חדש מלא ישן, וישן שאפלו חדש אין בו.

א. שתי המשניות מציינות את התנאים הטובים ביותר ללמידה:

הן ללומד הן למלמד.

הבא משתי המשניות:

— שני תנאים ללמידה הקשורים בלומד.

— שני תנאים ללמידה הקשורים במלמד.

(סה"כ — 4 תנאים) (6 נקודות)

ב. במשנה כ' בפרק ד יש דימויים רבים ללמידה.

בחר באחד מן הדימויים, והסבר את המשמעות שלו. (4 נקודות)

פרק שני — פרוזה: סיפורת אַן רומאן (40 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 7-10.

תוכל לענות על שאלה מתחום הסיפורת (שאלות 7-9) אַן על השאלה הקשורה לרומאן (שאלה 10).

סיפורת (40 נקודות)

אם בחרת באחת מן השאלות 7-9, ענה על שני הסעיפים א-ב בשאלה שבחרת.

7. שלוש אחיות / ש"י עגנון

קרא את הקטעים III-I שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריהם (לכל סעיף — 20 נקודות).

I קטע
שלוש אחיות דרו בבית אפל והיו תופרות כלי לָבֶן לאחרים. מאור
הבוקר עד חצות לילה, ממוצאי שבת עד ערב שבת עם חשכה
לא זזו מאצבעותיהן לא מספריים ולא מחט ולא פֶּסְקָה גניחה
מלָבֶן, לא בימות החמה ולא בימות הגשמים, אבל ברכה לא ראו
בעמלן.

II קטע
פעם אחת נתעסקו בעשיית כתונת נאה לכלה עשירה. משסיימו
מלאכתן נזכרו צרתן שאין להן כלום חוץ מעורן על בשרן,
ואף הוא מְזִקִין ותוֹשֵׁשׁ.

III קטע
נתאנחה אחת ואמרה כל ימינו אנו יושבות ומתייגעות לאחרות,
ואנו אפילו פיסת בד כדי לעשות לעצמנו תכריכים — אין לנו.
אמרה שנייה: אחותי, אל תפתחי פה לשטן.
ואף היא נתאנחה עד שזלגה דמעות.
ביקשה שלישית לומר אף היא דבר. כיוון שפתחה לְדַבֵּר ניתזה
צינורה של דם מפיה וטינפה את הכתונת.
כשהביאה את הכתונת אצל הכלה, יצא הגביר מטרקלינו. ראה
את הכתם. גער בתופרת והוציאה בנזיפה. ואין צריך לומר שלא
נתן לה שכרה.

(שים לב: סעיפי השאלה בעמוד הבא.)

- א. (1)** קטע I מספר על גורלן המשותף של שלוש האחיות.
על פי קטע זה ועל פי הסיפור כולו, מה הם המאפיינים של המצב הכלכלי והנפשי של האחיות? הדגם את דבריך.
(10 נקודות)
- (2)** קטעים II-III מתארים הזדמנות של האחיות לשנות את חייהן, ולאחריה את הכישלון של מימוש ההזדמנות הזאת.
מה הן הסיבות לכישלון הקשורות באחיות, ומה הסיבה לכישלון הקשורה בסביבתן?
(10 נקודות)
- ב.** בסיפור יש ביקורת על החברה היהודית המסורתית ועל יחסה כלפי האישה העובדת.
לפניך ארבעה אמצעים ספרותיים המעצבים את הביקורת בסיפור:
- שלילה
 - ניגודים
 - צבעים
 - סיום אירוני
- בחר באחד מן האמצעים. הדגם אותו על סמך הסיפור, והסבר את תרומתו לעיצוב הביקורת בסיפור.
(20 נקודות)

8. תפוחים מן המדבר / סביון ליברכט

קרא את שני הקטעים II-I שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריהם
(מספר הנקודות לכל סעיף רשום בסופו).

קטע I

"ואל השכונה את לא מתגעגעת?"

"לפעמים כן. בערבי חג. שולחן שבת חסר לי והזמירות והצחוקים
של דודה שרה. אבל טוב לי כאן. אני אוהבת לעבוד בחוץ ועם
חיות... גם אלייך אני מתגעגעת הרבה."
"ואבא?", שאלה ויקטוריה בלחש אל תוך אור הערביים המסתנן.
"אבא לא התעניין באף אחד. והכי פחות בי. כל היום בחנות ועם
הספרים והתפילות. כאילו אני לא פֶתו."
"חס וחלילה. אל תגידי ככה". נבהלה ויקטוריה. מן האמת נבהלה.
"רצה לעשות לי שידוך עם הבן של יקותיאל. כאילו אני אלמנה
או צולעת."

"באמת?"

"אל תעשי לי משחקים. כאילו את לא יודעת."

"דיברו. שמעת. אצלנו לא עושים שידוך בכוח. וחוץ מזה, הבן
של יקותיאל עילוי."

"עילוי חיוור וחולה כאילו כל היום יושב בתוך בור. וחוץ מזה,
אני לא אוהבת אותו."

"ומה את חושבת, אהבה זה הכול?"

"ומה את יודעת על אהבה?"

"ומה זאת אומרת?", נעלבה ויקטוריה והזדקפה בכיסאה.

"ככה מדברים אל אימא כאן?"

"את לא אוהבת את אבא, והוא לא אהב אותך." התעלמה ממנה
רבקה, והוסיפה לתוך השקט שנפל: "אני, בבית... לא הייתי שווה
הרבה."

"וכאן?", שאלה ויקטוריה בלחישה.

"כאן יותר."

(שים לב: קטע II בעמוד הבא.)

קטע II ויקטוריה אזרה עוז: "זה נכון מה שאמר לי שאת לא רוצה להתחתן אֶתוֹ?"
"ככה אמר לך?"
"נכון או לא נכון?"
"נכון."
"ולמה?"
"עוד לא בטוחה."
"ואיפה למדת את זה?"
"אצלך."
"איך?", תהתה ויקטוריה.
"אני לא רוצה לחיות כמו את ואבא."
"איך?"
"בלי אהבה."

- א. (1) בשיחות שבקטעים II-I יש ביקורת על החיים בחברה היהודית החרדית בירושלים, ובעיקר ביקורת על מעמדן של הנשים במשפחה המסורתית.
לפי שני הקטעים ולפי הסיפור כולו, מהי הביקורת? הבא משני הקטעים משפטים שהביקורת שציינת משתמעת מהם, והסבר אותם. (10 נקודות)
- (2) השיחות שבקטעים גם מלמדות זכות על החיים בחברה היהודית החרדית.
העתק מקטע I משפטים שמשמעת מהם נימה חיובית על החיים בחברה החרדית, והסבר אותם. (5 נקודות)
- (3) הבא מן הסיפור כולו שני פרטים המעידים על היתרונות שיש בחיים החילוניים בקיבוץ: פרטים המתארים את אורח החיים בקיבוץ אך פרטים המתארים את הדמויות הקשורות לקיבוץ (אופי, תפיסות עולם, התנהגות ועוד). (10 נקודות)
- ב. המוטיב העיקרי בסיפור הוא תפוח.
לפניך כמה משמעויות של מוטיב זה:
— תפוח הוא סמל לחטא ולפיתוי.
— תפוח הוא סמל להבחנה בין טוב לרע.
— תפוח הוא סמל למדע, לקדמה ולהתפתחות טכנולוגית.
— תפוח הוא סמל להרמוניה ולאהבת אמת בין בני זוג.
בחר במשמעות אחת התואמת, לדעתך, את המשמעות של מוטיב התפוח בסיפור, ונמק את בחירתך. (15 נקודות)

9. העיוורת / יעקב שטיינברג

קרא את הקטעים III-I שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריהם (לכל סעיף – 20 נקודות).

I קטע
האם חדלה מְדַבֵּר. העיוורת עמדה בלי נוע, ורק ידה גיששה פעם בפעם בקצה השולחן. היה ניכר כי לב העיוורת יסער בקרבה וכי לא תאמין לדברי אמה; והזקנה לא הוסיפה עוד לדבר, ורק את יד העיוורת, אשר רעדה עדיין, הסירה בזהירות רבה מעל קצה השולחן, ושפתיה הצמוקות לחשו דבר־מה – לחש שפתיים סתום של אם אומללה.

II קטע
חנה מחכה עד שבעלה מסיים לְמַנֹּת את כספו, ואחר כך היא פונה אליו בשאלה:
"ישראל, שָׁמָּה ידעת מי הם האנשים שהיו אצים ורצים לפני הבית?"
הבעל משיב בנהימה:
"וכי מה אכפת לך!"
העיוורת מוסיפה לחקור:
"השאון היה רב... אפשר שנפלה דִּלְקָה?"
הבעל משיב הפעם בנהימה של רוגז:
"אין לך צורך לדעת. שבי בבית – ודי!"

III קטע
בתחילת החורף, עם כניסת ימי הקור, ילדה העיוורת בת. לילה לילה הייתה המיילדת נוטלת את התינוקת מתוך מיטתה של חנה ומשכיבה אותה במקום אחר, וימים אחדים עברו עד אשר הבינה העיוורת כי הזקנה חוששת שמא תחנוק האם העיוורת בשנתה את העוֹלָל.

(שים לב: סעיפי השאלה בעמוד הבא.)

- א. (1)** מן הכתוב בקטעים שקראת משתמעת ביקורת קשה על היחס של החברה המסורתית כלפי החר'ג, החלש והנכה שבתוכה.
מהי הביקורת הבאה לידי ביטוי בקטעים שקראת?
העתק מן הקטעים משפטים המבססים את דבריך, והסבר אותם.
(10 נקודות)
- (2)** חנה העיוורת אינה משלימה עם השקרים שאנשים סביבה מספרים לה, וחותרת לגילוי האמת.
הבא מקטעים II-I ומן הסיפור כולו שני אירועים המעידים על כך. (10 נקודות)
- ב.** המוטיב העיקרי בסיפור הוא העיוורון. לפניך כמה משמעויות של המילה "עיוורון":
- עיוורון פיזי: היעדר של כושר הראייה.
 - עיוורון מטפורי: התכחשות למציאות מסוימת.
 - עיוורון מטפורי: אידיעת האמת.
 - עיוורון מטפורי: חוסר יכולת להזדהות עם רגשות הזולת.
- לדעתך, מהי המשמעות של העיוורון בסיפור? הסבר את קביעתך, ובסס אותה על הקטעים שקראת ועל הסיפור כולו.
(20 נקודות)

רומאן (40 נקודות)

שים לב: תוכל לענות על שאלה 10 במקום על שאלות 7-9.

ענה על שאלה 10 (40 נקודות).

ענה על שאלה זו, על פי אחד מהרומאנים האלה:

מישהו לרוץ אתו / דוד גרוסמן

בצל השיזף / ג'ריס טנוס

חוצות זתוניא / עודה בשאראת

10. בכל אחד משלושת הרומאנים חווה הגיבור הראשי (ילד, נער או מבוגר) "מסע אישי": תהליך של צמיחה פנימית ורכישה של תובנות חדשות על עצמו ועל העולם סביבו. הגיבור נפגש עם מגוון דמויות ומתנסה באירועים מגוונים.
- בחר באחד משלושת הרומאנים, והצג את הגיבור הראשי המתואר בו.
- בחר מרומאן זה שני אירועים או שתי דמויות שהגיבור נפגש עמן, תאר אותם בקצרה, והסבר מה למד מהם הגיבור על עצמו ועל העולם סביבו.

פרק שלישי — שירה (40 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 11-13.

11. קרא את השיר שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו (לכל סעיף — 20 נקודות).

גאָה / דליה רביקוביץ

אַפּלו סלעים נשברים, אני אומרת לך,
ולא מחמת זקנה.

שנים רבות הם שוכבים על גבם בחם ובקר,
שנים כה רבות,

5 כמעט נוצר רשם של שלוח.

אין הם זזים ממקומם וכך נסתרים הבקיעים.
מעין גאָה.

שנים רבות עוברות עליהם בצפיה.

מי שעתיד לשבר אותם

10 עדין לא בא.

ואז האזוב משגשג, האצות נגרשות והים מגיח וחוזר,
ודומה, הם ללא תנועה.

עד שיבוא כלב ים קטן להתחכך על הסלעים
יבוא וילך.

15 ופתאום האבן פצועה.

אמרתי לך, כשסלעים נשברים זה קורה בהפתעה.

ומה גם אנשים.

(שים לב סעיפי השאלה בעמוד הבא.)

ענה על שני הסעיפים א-ב (לכל סעיף – 20 נקודות).

א. (1) השיר פותח ומסתיים בטענה של הדוברת.

קרא את שורת הפתיחה ושורת הסיום של השיר, והסבר על פיהן, במילים שלך,

מהי טענת הדוברת על הקיום האנושי בעולם. (10 נקודות)

(2) הדוברת בשיר משתמשת במטפורה של סלעים על שפת הים כדי להמחיש את טענתה.

על פי השיר, הסבר את התהליך המוביל להתפוררות הסלעים ואת התהליך

המקביל שבני האדם חווים בחייהם. (10 נקודות)

ב. (1) כותרת השיר היא "גאווה". המילה "גאווה" יכולה להתבטא אצל האדם בכמה דרכים:

— כבוד עצמי

— יהירות והתנשאות

— אושר ושביעות רצון

בחר באחת מדרכי הביטוי המתאימה להקשר של המילה "גאווה" בשיר,

ונמק מדוע בחרת בה. (10 נקודות)

(2) המילה "גאווה" נזכרת בשיר רק פעם אחת: **מַעִין גַּאוּוה** (שורה 7).

הצירוף "מַעִין גַּאוּוה" משנה את המשמעות של המילה "גאווה" שבכותרת השיר

למשמעות אירונית וטרגית.

הסבר קביעה זו. (10 נקודות)

12. קרא את השיר שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו (לכל סעיף – 20 נקודות).

הצהרה לעתיד / דליה רביקוביץ

בית 1
אדם בשהוא רעב
או לא בטוח
הוא יעשה פשרות,
הוא יעשה דברים
שלא חלם עליהם בחייו.

בית 2
לפתע יש לו גב עקם,
ומה קרה לו לגבו
שנתעקם?
אבדן הגאון.
וחיכוך קפוא
ושתי ידיו מטנפות
או כף נדמה לו
ממגעם של חפצים לחים
שאינו לו מפניהם מנוס.

בית 3
ואין לו שום בררה
או כף נדמה לו,
והוא יבליג שנים רבות
עד להפליא
ורק ירשם את קורותיו
בפנים
שנה אחרי שנה.

(שים לב סעיפי השאלה בעמוד הבא.)

ענה על שני הסעיפים א-ב (לכל סעיף – 20 נקודות).

א. (1) על פי השיר, מהי ההצהרה של הדוברת על טבע האדם?

נמק את דבריך במובאות (ציטוטים) מן השיר.

(10 נקודות)

(2) בבית האחרון כתוב:

וְאֵין לוֹ שׁוֹם בְּרֶךָ

אוּ כִּךְ נִדְמָה לוֹ

מהי משמעות הצירוף "או כך נדמה לו" בהקשר זה? הסבר את הקשר של צירוף זה להצהרת הדוברת על טבע האדם.

(10 נקודות)

ב. האדם נאלץ לפעמים לעשות פשרות בחייו.

— יש פשרה שמטרתה לאפשר לאדם להצליח בחיים.

— יש פשרה שגורמת לאדם להיפגע, לאבד את כבודו ואת הערך העצמי שלו.

— יש פשרה המסייעת לאדם להסתגל לחברה ולמציאות.

לדעתך, מהי הפשרה התואמת את הגישה של הדוברת בשיר? נמק את דבריך,

הסבר והדגם אותם באמצעות מובאות מן השיר.

(20 נקודות)

13. קרא את השיר שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו (לכל סעיף – 20 נקודות).

לְכָל אִישׁ יֵשׁ שֵׁם / זלדה

לְכָל אִישׁ יֵשׁ שֵׁם
שְׁנַתֵּן לוֹ אֱלֹהִים
וְנִתְּנוּ לוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ
לְכָל אִישׁ יֵשׁ שֵׁם
5 שְׁנַתֵּנוּ לוֹ קוֹמָתוֹ וְאַפֵּן חַיּוּכּוֹ
וְנִתֵּן לוֹ הָאָרֶץ
לְכָל אִישׁ יֵשׁ שֵׁם
שְׁנַתֵּנוּ לוֹ הַהָרִים
וְנִתְּנוּ לוֹ כְּתָלָיו
10 לְכָל אִישׁ יֵשׁ שֵׁם
שְׁנַתֵּנוּ לוֹ הַמְּזֻלוֹת
וְנִתְּנוּ לוֹ שְׁכָנָיו
לְכָל אִישׁ יֵשׁ שֵׁם
שְׁנַתֵּנוּ לוֹ חֲטָאִיו
15 וְנִתְּנָה לוֹ בְּמִיתָתוֹ
לְכָל אִישׁ יֵשׁ שֵׁם
שְׁנַתֵּנוּ לוֹ שׁוֹנְאָיו
וְנִתְּנָה לוֹ אֲהָבָתוֹ
לְכָל אִישׁ יֵשׁ שֵׁם
20 שְׁנַתֵּנוּ לוֹ חֲגִיו
וְנִתְּנָה לוֹ מְלָאכָתוֹ
לְכָל אִישׁ יֵשׁ שֵׁם
שְׁנַתֵּנוּ לוֹ תְּקוּפוֹת הַשָּׁנָה
וְנִתֵּן לוֹ עֲרוּגוֹ
25 לְכָל אִישׁ יֵשׁ שֵׁם
שְׁנַתֵּן לוֹ הַיָּם
וְנִתֵּן לוֹ
מוֹתוֹ.

(שים לב סעיפי השאלה בעמוד הבא.)

ענה על שני הסעיפים א-ב (לכל סעיף – 20 נקודות).

- א. (1) השיר עוסק בגורמים המעצבים את זהותו של האדם. מִין גורמים אלה, על פי הקטגוריות שלפניך. הבא מן השיר דוגמה ל**כל אחת** מן הקטגוריות האלה.

הקטגוריות

- שושלת משפחתית
 - כוחות עליונים
 - מראָה חיצוני
 - בני אדם
 - נוף
 - מעשים ורגשות
- (10 נקודות)

- (2) אחת ההגדרות למילה **זהות** היא: מכלול של רכיבים שמגדירים את האדם.
- ההגדרה למילה "זהות" תואמת את ההשקפה של המשוררת זלדה, כפי שהיא משתמעת מן השיר.

האם קביעה זו נכונה, לדעתך? **נמק** את דבריך. (10 נקודות)

- ב. (1) השיר כתוב לכאורה ברצף – משפט אחד ארוך המחולק לתשע חטיבות. מה יוצר את ההפרדה בין החטיבות? מה מייחד את החטיבה הראשונה והאחרונה? הסבר את תרומתו של המבנה הזה למסר בשיר.
- (10 נקודות)

- (2) השורש נ-ת-נ חוזר כמה פעמים בשיר: "נָתַן", "נָתַנּוּ", "נָתַנָּה". הסבר את תרומתה של החזרה על השורש נ-ת-נ להבנת השיר. (10 נקודות)

בהצלחה!